

N:o 39.

Ank. till Riksd. kansli den 10 april 1891, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Mariefred af viss Gripsholms kungsladugård tillhörig mark.

(I. A.)

Sedan stadsfullmäktige i Mariefred vid särskilda sammanträden dels den 6 oktober 1886, med anledning af framställning utaf stadens helsovårdsnämnd om beredande af aflopp för åtskilliga angifna, vid stadens vestra gräns belägna tomter, hvilka lede af vatten, godkänt ett af f. d. landbruksstipendiaten C. M. Nyström uppgjort förslag till plan för afdikning af vattensjuka trakter inom staden och dess närhet medelst upptagande af ett afloppsdike å mark, som tillhörde Gripsholms kungsladugård, äfvensom till stadens utvidgning å kungsladugårdens mark, enligt deröfver af bemälde Nyström upprättad karta med åtecknad beskrifning, utvisande att den mark, som för berörda ändamål erfordrades, utgjorde tillsammans 1,82 hektar af den så kallade Munkhagen, tillhörande nämnda kungsladugård, dels ock den 29 december samma år beslutit, att ansökning om expropriation af marken skulle göras, så hade enligt hvad af det vid förestående, till Riksdagen den 23 sistlidna januari aflåtna proposition (n:o 49) fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden inhemtas, magistraten i Mariefred till Kongl. Maj:t insändt en af stadsfullmäktiges ordförande, Adolph Sauer, gjord ansökning, att Kongl. Maj:t måtte medgifva staden Mariefred rätt att tillösa sig berörda mark, hvarjemte magistraten för egen del hemställt att nämnda mark måtte antingen få af staden exproprieras eller ock tilldelas staden utan ersättning.

Till följd af härå erhållen remiss hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län till Kongl. Maj:t inkommit med utlåtande af den 12 mars 1889 och dervid, med öfverlemnande af ej mindre från stadsfullmäktige infordrad närmare utredning angående stadens behof uti ofvan omförmälda hänseenden, än äfven förklaring af dåvarande arrendatorn af Gripsholms kungsladugård, enkan Agnes Bergholm, anført, att af hvad i ärendet förekommit syntes vara ådagalagdt, dels att ofvanberörda tomter be-

svärades af vatten och att afdikning från desamma för ty måste af sanitära skäl verkställas, dels ock att, om ifrågasatta afledningsdiket till följd af markens lutningsförhållanden och andra omständigheter lämpligast borde framdragas i den föreslagna riktningen, samma dike måste till undvikande af skada å en å tomten n:o 33 belägen källa, som försåge stadens invånare med dricksvatten, framdragas inom området för kungsladugårdens egor; hvar-till komme ej mindre att stadens planlagda område mot landsidan helt och hållet begränsades af kronojord, så att någon utvidgning af stadens område för erhållande af behöfliga och tjenliga byggnadsplatser icke kunde ernås, med mindre mark af kronan dertill upplättes, än äfven att någon skada eller olägenhet icke genom ifrågavarande marks afskiljande från kungsladugården vare sig för kronan eller vederbörande arrendator syntes kunna uppstå; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande på grund häraf hemställt, att staden måtte förklaras berättigad att i laga ordning exproprieras ofvan omnämnda område om 1,82 hektar.

Uti ett till Kongl. Maj:t afgifvet utlåtande af den 21 maj 1889 hade kammarkollegium, med tillkännagifvande att Gripsholms kungsladugård om 9 mantal i Kernbö och Taxinge socknar vore genom domänstyrelsens kontrakt den 13 maj 1887 utarrenderad till enkan Bergholm för 20 år från den 14 mars 1888 mot ett årligt arrende af 4,600 kronor, lika med Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt, att det begärda området finge till staden Mariefred upplätas mot ersättning, som bestämdes enligt kongl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; hvarjemte kollegium hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes vid en sådan upplåtelse fästa följande vilkor, nemligen att ersättningssumman bland statsverkets inkomster inginge och kungsladugårdens nuvarande arrendator finge åtnjuta godtgörelse för förlusten af jorden med fem procent å ersättningssumman genom nedsättning af arrendebeloppet; att det tilltänkta afloppsdiket, hvars upptagande och framtida underhåll skulle af staden ensam bekostas, helt och hållet anbringades å det till staden upplätta området och icke till någon del å kungsladugårdens mark; att derest diket upptoges invid blifvande rålinie mot kungsladugården, all dikesjord uppkastades på stadens mark; samt att staden, innan gräfning af diket påbörjades, anbringade äfvensom för framtiden underhölle stängsel vid diket å kungsladugårdens sida.

Jemväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt domänstyrelsen hade blifvit i ärendet hörda; och hade sistnämnda styrelse, med förmälan att arrenderätten till kungsladugården blifvit med styrelsens medgifvande af Agnes Bergholm öfverläten å J. A. Bergholm, hvilken uti afgifven förklaring till alla delar instämt i det af förre arrendatorn meddelade yttrande, samt att enligt 15:e punkten i det om kungsladugården gällande arrendekontrakt

arrendatorn vore skyldig att, der sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordrades, afstå egendomen tillhörig mark äfvensom inkomstgifvande lägenhet mot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndades, lika med öfriga i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt, att ifrågavarande mark åt staden upplättes mot ersättning, som bestämdes enligt kongl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt mot skyldighet att, derest dike för afledande af vatten från stadens område förlades i råskilnaden mot kungsladugården, iakttaga de vilkor i afseende på dikets upptagande och underhåll samt anbringande och vidmagthållande af stängsel, som af kammarkollegium föreslagits; hvarjemte domänstyrelsen hemställt, att den inflytande lösesumman för marken finge på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

På grund af hvad sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, dels att ofvan oförmälda, Gripsholms kungsladugård tillhöriga mark om 1,82 hektar måtte med eganderätt få till staden Mariefred upplätas mot ersättning till kronan och arrendatorn, hvilken ersättning skulle bestämmas i den ordning, förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgade, samt mot skyldighet för staden att om läget för den ofvannämnda afloppsledningen samt dess upptagande och underhåll äfvensom i fråga om stängsels anbringande utefter afloppsledningen och framtida underhåll iakttaga hvad af kammarkollegium i ärendet föreslagits, dels ock att den för marken inflytande lösesumman måtte på samma sätt som köpeskillingar för försålda mindre kronoegendomar få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna fråga öfverlemnats, får hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 april 1891.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.